

Op weg naar een energieneutrale Metropoolregio Amsterdam

Tijdens de bestuurlijke conferentie 'MRA Energieneutraal 2040' op 30 november zijn concrete afspraken gemaakt om in de Metropoolregio Amsterdam serieus werk te maken van grootschalige opwekking van duurzame energie en energiebesparing. Leidraad is het principe 'zwaan kleef aan': koplopers nemen het voortouw, anderen worden opgeroepen in hun kielzog aan te sluiten. De geslaagde bijeenkomst vond plaats op initiatief van de MRA-stuurgroep Duurzaamheid en Klimaatbestendigheid.

Huib van Essen, één van de opstellers van het CE-rapport 'MRA: route naar energieneutraliteit', zette als aftrap van de bijeenkomst uiteen wat er nodig is om daadwerkelijk energieneutraal te worden. "Naast het klimaataspect is energiebesparing en investeren in duurzame bronnen verstandig om energie betaalbaar te houden", hield hij de bestuurders voor. "Fossiele energie wordt alsmaar schaarser en lastiger te winnen, met als gevolg stijgende prijzen." Alleen al om die reden is het volgens hem verstandig om werk te maken van een energieneutrale regio. "Niets doen is uiteindelijk duurder."

Beleidsopties

In het CE-rapport staan alle beleidsopties opgesomd, met daarbij ook de potentiële omvang en de kosteneffectiviteit van de verschillende opties, evenals de mate van beïnvloedbaarheid door de MRA. Vooral klimaatneutrale nieuwbouw heeft veel effect, evenals het energiezuinig maken van bestaande woningen. Richting bedrijven levert verder een betere handhaving van de Wet milieubeheer veel energiebesparing op.

Ten aanzien van het zelf opwekken van duurzame energie is met stip de grootste winst te halen met het plaatsen van zonnepanelen op daken. Het benutten van aardwarmte (geothermie) levert eveneens een flinke bijdrage aan het einddoel, gevolgd door het opwekken van energie uit wind en biomassa.

Elektrisch rijden kan op termijn een flinke bijdrage leveren. Zinvol is ook het consequent stimuleren van de fiets, zorgen voor een efficiënt OV en het ontmoedigen van overmatig autogebruik. Het verbeteren van de efficiency van voertuigen levert overigens de grootste winst op vervoersgebied, maar de sleutel daarvoor ligt vooral nationaal en op EU-niveau.

Vier icoonprojecten

Centraal tijdens de conferentie stond het gieten van de meest kansrijke beleidsopties in concrete projecten. Deze exercitie resulteerde in concrete afspraken. Centraal staan vier icoonprojecten, waarbij telkens metropoolpartners met de nodige ervaring op het projectonderwerp de kar gaan trekken.

De projecten en trekkers zijn:

1. Energieneutraal bouwen, trekker wethouder Groot, gemeente Amstelveen

Met energieneutrale nieuwbouw is veel winst te boeken blijkt uit het CE-rapport. Belangrijk knelpunt is echter dat een artikel uit de Woningwet verbiedt om hiervoor in een aanbestedingstraject scherpe eisen op te nemen. Afgesproken is dat de MRA

een gezamenlijk lobbystuk ontwikkeld om druk op het kabinet uit te oefenen om dit artikel zodanig te wijzigen dat vanaf 2015 energieneutraal bouwen verplicht wordt. Geprobeerd wordt daarbij aan te sluiten op de Green Deal klimaat van Amsterdam met het kabinet.

In het verlengde hiervan wordt een aantal prijsinstrumenten uitgewerkt, denk aan korting op grondprijzen en de OZB. Ander speerpunt is het vereenvoudigen van de mogelijkheden om te investeren in het energieneutraal maken van scholen. Door kosten aan de voorkant weg te nemen kan daar een versnelling plaatsvinden. Verder worden de mogelijkheden van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap bekeken. De slotconclusie luidde dat klimaatneutrale maatregelen niet alleen *kosten* met zich meebrengen, maar vooral ook opbrengsten.

Acties:

- *Ruimte vanuit het Rijk (regelgeving)*: een gezamenlijk lobbystuk opstellen over onder meer het wijzigen van artikel 128 Woningwet dat het nu onmogelijk maakt om in een aanbestedingstraject scherpe eisen op te nemen over energieneutraal bouwen.
- *Voorfinanciering scholen* zodat daar snel een begin kan worden gemaakt en de kosten van de maatregelen terug te laten vloeien in de gemeentekas via de lagere energierekening.
- *Uitwerking van een aantal prijsinstrumenten, inclusief lobby*: denk aan de procedure van aanbesteding, korting op grondprijzbeleid en de OZB in relatie tot hypotheekruimte.
- *Ontzorgen*: bijvoorbeeld Collectief Particulier Opdrachtgeverschap.

2. Groen gas, trekker wethouder Nederstigt, gemeente Haarlemmermeer

Volgens John Nederstigt is de MRA het ideale schaalniveau om samen te werken aan de uitrol van groen gas. "Een gemeente is zelf te klein om dit op te pakken omdat massa nodig is om het rendabel te maken." Uit onderzoek dat is verricht in opdracht van Haarlemmermeer, Uithoorn, Amstelveen en Aalsmeer blijkt dat het omzetten van biomassa in groen gas in 10% van onze energiebehoefte kan voorzien. Er zijn meerdere toepassingsmogelijkheden, waaronder de aanleg van een groen gas netwerk in een nieuwbouwwijk, groen tanken of het opwekken van elektriciteit en warmte in een biomassa-centrale. Nederstigt riep op snel een gezamenlijke koers uit te zetten. "Het gaat om bestaande technieken, dus hogere wiskunde is niet nodig om aan de slag te gaan. "We willen onze kennis delen zodat meer partijen mee gaan doen." Een grote aanbieder van biomassa, Flora Holland, staat volgens Nederstigt te popelen om mee te doen. Anne Blik liet weten dat in Flevoland soortgelijk onderzoek is verricht met dezelfde conclusie. "Ik sta in de starthouding." Naast Flevoland gaan ook Hilversum en Almere in de ontwikkeling van het project participeren.

Acties:

- Leren, kennisdelen
- Beschikbare reststromen inventariseren (samen met nieuwe deelnemers)
- Samenwerkingsstrategie ontwikkelen
- Definiëren noodzaak faciliterende rol overheid
- Regionale duurzame warmtevisie opstellen

- Model vinden waarin voor ieders (overheid, markt, ondernemer) de belangen zijn behartigd/verwerkt.
- Samenwerken, massa bereiken en in dit verband meer van dit soort stimulerende bijeenkomsten organiseren.

3. Zon, trekker: wethouder Duivesteijn, gemeente Almere

Het project Zon zet in op de grootschalige uitrol van zonnepanelen in MRA-gemeenten. Allereerst is het de bedoeling om door vraagbundeling relatief goedkoop zonnepanelen op woningen en bedrijven te realiseren. Onderdeel van dit traject zal ook een lease-aanbod zijn van aanbieders van zonnepanelen aan burgers, bedrijven en gemeentelijke instellingen. Dit betekent dat men zonder zelf te investeren zonnepanelen op de daken kan leggen. Over de omvang: de MRA denkt aan het evenaren van het project 'Wij willen zon' van Stichting Urgenda, waarbij door slimme inkoop in een klap 50.000 zonnepanelen in de markt zijn gezet.

Onder leiding van Almere gaan Amsterdam, Diemen, Haarlem en Haarlemmermeer dit MRA-zonne-energieproject verder uitwerken. "Om snelheid te maken willen we samenwerken met Urgenda.", aldus Ivo Booijink, energie-adviseur van de gemeente Almere die zijn wethouder Adri Duivesteijn verving. "De stichting heeft de kennis, wij zitten communicatief dicht op burgers en ondernemers. We hopen dat de komende maanden zoveel mogelijk van de 36 MRA-gemeenten instappen." Voorjaar 2012 wordt een plan van aanpak gepresenteerd. Vervolgens wordt gestart met het op grote schaal plaatsen van zonnepanelen.

Acties:

- Onderdelen die worden uitgezocht zijn onder meer: wel/niet een EU-aanbesteding, samenwerken met welke externe partners en afspraken maken met uitvoerders bij de diverse MRA-gemeenten.
- Het opstellen van een shortlist van zonnepaneel-leveranciers.
- In het voorjaar van 2012 vindt de 1^e fase projectontwikkeling plaats, bestaande uit een plan van aanpak, inclusief partners, commitment voor een team van samenwerkende MRA-gemeenten.
- In de 2^e fase volgt de uitrol van het project, met als doel de plaatsing van grote aantallen zonnepanelen.

4. Wind, trekker wethouder van Poelgeest, gemeente Amsterdam (vervangen door wethouder Linnekamp, gemeente Zaanstad)

Windenergie vormt een wezenlijk element in het energieneutraal maken van de MRA. Het rapport van CE Delft rekent een realistisch potentieel voor van 800-1200 MW. Een knelpunt is dat RO-wetgeving het moeilijk maakt om bestaande molens op te plussen. Problemen liggen met name op het gebied van vliegverkeer, radars en vogels. "Het is een vrij technisch verhaal", aldus Robert Linnekamp. "Juist daarom is het belangrijk om het als MRA op te pakken. Samenwerking is ook belangrijk om in goed overleg windmolenzones aan te wijzen. Mogelijk kunnen gemeenten binnen de MRA met een gemeenschappelijk belang ook gezamenlijk lobbyen en inspreken op rijksnota's."

Acties:

- De MRA (zonder Flevoland) stuurt in het kader van de structuurvisie wind op land een gezamenlijk overzicht van gebieden die binnen de regio

aangewezen zijn voor windturbines. De MRA baseert zich op de gemeentelijke structuurvisies en bestemmingsplannen.

- Flevoland en Noord-Holland komen tot een hernieuwde, gezamenlijke inzet richting het Rijk om de sanering van oude, versnipperde windturbines te kunnen afdwingen en zo tot beter landschappelijk inpasbare windturbineparken (met meer capaciteit) te komen.
- De betrokken gemeenten bekijken de mogelijkheid om een opdrachtgeversrol te vervullen in het onderzoek dat in het kader van het nieuwe Luchthaven IndelingsBesluit wordt gedaan naar de effecten van (nieuwe) windturbineparken op de radar van Schiphol en andere communicatie- en navigatie-installaties en de veiligheidsaspecten die betrekking hebben op de (burger)luchtvaart. In ieder geval wordt input geleverd voor dit onderzoek. Er wordt onderzocht of het zinvol en mogelijk is om de onderzoeksvragen (ook) mee te laten lopen in een ander onderzoek naar radar en vogels.

Afspraken over vervolg

Voor alle vier de icoonprojecten is afgesproken dat in maart 2012 concrete projectplannen op tafel liggen. Daartoe gaan de bestuurlijk trekkers de onderwerpen inhoudelijk verder uitwerken en lobbytrajecten voorbereiden om regelgeving waar nodig aan te passen. Voor alle vier de projecten geldt verder dat men kiest voor een pragmatische aanpak volgens het principe 'zwaan kleef aan': gemeenten die op een bepaald onderdeel al meters hebben gemaakt, opereren als trekkers, anderen sluiten in hun kielzog aan. De projectvoorstellen worden besproken tijdens een nieuwe bestuurlijke bijeenkomst eind maart om af te spraken welke zaken als eerste worden opgepakt en wie waarin gaat participeren.

MRA Elektrisch

Naast de vier icoonprojecten is er een vijfde project dat al een stap verder is: MRA Elektrisch. Het projectplan om vaart te zetten achter het stimuleren van elektrisch vervoer is in november 2011 bestuurlijk vastgesteld. Trekker is gedeputeerde Elisabeth Post, voorzitter Platform Bereikbaarheid Metropoolregio Amsterdam (PBM). Het projectteam 'MRA elektrisch' is de komende twee jaar de aanjager van het stimuleren van elektrisch rijden in de regio. Projectleider Olga Prins benadrukte dat overheden met name een belangrijke rol spelen in de startfase. "Denk aan het realiseren van oplaadpunten en het aanjagen van innovatie en nieuwe bedrijvigheid." Belangrijk daarbij is het voorkomen van wildgroei. Gewerkt wordt onder meer aan een Green Deal met het rijk om de MRA aan te merken als focusgebied voor elektrisch vervoer. Verder zet de regio in op realiseren 250 oplaadpunten en drie tot vijf snellaadpalen. De inspanning moet er toe leiden dat in de metropoolregio medio 2020 tienduizenden elektrische auto's rijden. Contactpersoon is Olga Prins (023-5145320, prinso@noord-holland.nl).

Winst voor iedereen

Gedeputeerde Anne Blik, voorzitter van de stuurgroep impuls Duurzaamheid en Klimaatbestendigheid, toonde zich content met het conferentieresultaat. "Ik ben heel tevreden dat we, nadat dit onderwerp tijdens de 1^e Metropoolconferentie in 2009 prominent is gepresenteerd, nu daadwerkelijk in 2011 tot concrete afspraken zijn gekomen. Belangrijk, want het gaat veelal om grote onderwerpen die het lokale niveau ontstijgen. Bovendien kunnen we door samen te werken een vuist maken,

onder meer door onze inkoopkracht te bundelen. Voor iedereen zit er winst in, ook omdat je elkaar in dit onderwerp eigenlijk niet beconcurrereert." Wel constateert Blik dat het vooral de koplopers zijn die de bal oppakken. "Het is belangrijk om er nu ook de gemeenten bij te betrekken die nog niet zijn aangehaakt. Ook in de communicatiesfeer is actie nodig om iedereen te stimuleren en te enthousiasmeren."

Overhevelen kennis

Marjan Minnesma, directeur Stichting Urgenda, toonde zich onder de indruk van de daadkracht van de metropoolbestuurders. "Ik merk een enorm enthousiasme. Belangrijk, want van de nationale overheid komt momenteel niet veel. Regionaal en lokaal is daarom nu vooral het spoor om meters te maken. Met de massa van de MRA bereik je ook wat, waardoor andere regio's zich aan dit voorbeeld kunnen spiegelen." Zij adviseert de bestuurders ook het verhaal vertellen over de noodzaak om dit te doen. "Mensen moeten echt weten waarom dit zo belangrijk is. Dan gaan ze het leuk vinden om hun eigen energie op te wekken en daarmee bij te dragen aan het achterlaten van een schone leefomgeving voor toekomstige generaties."

Om snelheid te maken bood Minnesma tijdens de conferentie de kennis van haar organisatie te benutten. "Wij weten heel veel over het slim inkopen en monteren van zonnepanelen. Ook op de andere drie speerpunten die zijn benoemd bezit Urgenda veel know how. Ik denk dat die gebundelde kennis die we uit heel Nederland hebben opgepikt enorm nuttig kan zijn. Maar als de bestuurders zo ondernemend blijven als vandaag komt het wel goed denk ik."

Aanwezig waren:

Eurich (Aalsmeer), Groot (Amstelveen), Grondel (Diemen), Blik (Flevoland), Andela (Haarlem), Nederstigt (Haarlemmermeer), van der Want (Hilversum), Bond (Noord-Holland), Zijlstra (Uithoorn), Linnekamp (Zaanstad)

Datum volgende bijeenkomst: 12 april 2012 van 14.00 - 17.00 uur